

Klimat- och näringslivsdepartementet

Sportfiskarnas yttrande över remiss av förordning om ändring i förordningen (1998:1388) om vattenverksamheter

Er ref/dnr: KN2024/01008

Sportfiskarna önskar med anledning av att regeringen nu avser att förlänga pausen för omprövning av vattenkraften ytterligare en gång inkomma med följande synpunkter.

Inledningsvis vill Sportfiskarna rikta skarp kritik mot hur regeringen agerat i den viktiga frågan om att förse vattenkraften med moderna miljövillkor. Den nationella planen kom till som en följd av skarp kritik från EU att Sverige inte införlivat Ramdirektivet för vatten. Planen byggde på en kompromiss mellan olika intressen, där alla fick ge och ta. Nu verkar regeringen helt ha frångått intentionen med den nationella planen. Detta blir extra tydligt då regeringen själva i pressmeddelande motiverar pausen enligt följande ”ställningstagandet om behovet av förändringar bygger bland annat på de kartläggningar och analyser som berörda myndigheter har genomfört under pausen på uppdrag av regeringen samt *dialog med vattenkraftbranschen.*” Sportfiskarna hade gärna sett motsvarande dialog med andra berörda intressen.

Sportfiskarna är väl medvetna om att Sverige står inför en utmaning att lösa kommande elbehov där vattenkraften även i framtiden kommer att stå för en väsentlig del av produktionen. Det är dock viktigt att komma ihåg att den förlust av elproduktion som beräknas bli en följd av att förse vattenkraften med moderna miljövillkor uppgår till 1,5 TWh. Under den tid som den nationella planen är tänkt att genomföras beräknar Energimyndigheten att elproduktionen från vattenkraften kommer att öka med 2 TWh till följd av klimatförändringar.

Den formella hanteringen har präglats av hastigt genomförda förordningsändringar med enbart några dagars möjligheter att inkomma med synpunkter. Ändringar i förordningar har gjorts några dagar innan de trätt i kraft vilket försvårat för såväl myndigheter,

branschen och intresseorganisationer. Även om prövningarna har pausats så har de prövningar som börjat innan första pausen löpt på. Om aviserade ändringar i regelverket införs kommer kommande prövningar ske utifrån ett nytt regelverk vilket går att ifrågasätta ur ett rättssäkerhetsperspektiv.

Regeringen beslutade i januari 2023 att den nyligen påbörjade omprövningsprocessen att förse vattenkraften med moderna miljövillkor skulle pausas i tolv månader och att omprövningssystemet skulle ses över. Som ett led i denna översyn gavs uppdrag till Svenska Kraftnät att kartlägga vilka konsekvenser omprövningarna skulle kunna få för elsystemet och för en trygg elförsörjning. Uppdraget utfördes tillsammans med Energimyndigheten, Havs- och vattenmyndigheten och i dialog med de länsstyrelser som utgör vattenmyndigheter. Svenska Kraftnät redovisade den 27 september 2023 uppdraget för regeringen; SvK 2023/610.

Svenska Kraftnät konstaterar (sid. 71) att endast ett fåtal omprövningar av vattenkraftverk för moderna miljövillkor hittills har avgjorts och att detta medfört svårigheter att ta fram realistiska simuleringar och miljöalternativ i regeringsuppdraget. Vidare anser Svenska Kraftnät att det utifrån befintligt underlag inte med säkerhet går att klarlägga konsekvenserna på elsystemet eller magnituden av dessa till följd av kommande omprövningar av vattenkraften. Det framgår även av Svenska Kraftnäts redovisning att det primärt är klass 1 kraftverk som är relevanta vid bedömningen av vattenkraftens förmågor. Det är dessa kraftverk som förser elnätet med frekvensreglering, spänningsstabilitet och reglerförmåga. Miljöåtgärder som medför en försämring av reglerförmågan vid klass-1 kraftverk bör enligt Svenska Kraftnät fortsatt innebära betydande negativ påverkan på reglerförmågan vid förklarande av kraftigt modifierade vatten (sid 7).

Efter att Svenska Kraftnät redovisat sitt uppdrag beslutade regeringen i december 2023 att förlänga pausen med två månader och därefter i mars 2024 med ytterligare två månader till den 1 juni 2024. Nu aviserar regeringen för fjärde gången att flytta fram datumen för när omprövningsprocessen ska återupptas.

Enligt Sportfiskarna går det ifrågasätta om det överhuvudtaget finns sakliga skäl för att pausa omprövningarna då det ännu saknas underlag för en bedömning av konsekvenserna på elsystemet, vilket stöds av Svenska Kraftnäts redovisning av regeringsuppdraget. Den eventuella negativa påverkan som skulle kunna var oacceptabel, återigen enligt

vad expertmyndigheten Svenska Kraftnät anser, avser främst klass 1 kraftverk och eventuellt i viss mån klass 2 kraftverk. Sportfiskarna principiella inställning är att det inte finns skäl för en fortsatt paus men om regeringen avser att besluta om detta bör pausen inte omfatta prövningsgrupper som enbart omfattar klass 3 kraftverk. Dessa kraftverk har enbart ringa betydelse för vattenkraftens förmågor sett i ett nationellt perspektiv. Samtidigt medför dessa kraftverk stor skada för miljön och biologisk mångfald. Ofta rör det sig om gamla anläggningar med antingen avsaknad av villkor eller otidsenliga sådana. I detta sammanhang bör även nämnas att länsstyrelser och domstolar riggat sina organisationer för omprövningarna. Om omprövningar skulle löpa på för dessa prövningsgrupper skulle detta även medföra en bättre spridning över tid av omprövningarna.

Slutligen bör framhållas att enligt Ramdirektivet för vatten skulle god ekologisk status, enligt huvudregeln, ha uppnåtts i svenska vattendrag redan år 2015. Sportfiskarna anser att regeringen genom att försena omprövningsprocessen bryter mot EU-rättsliga åtaganden och riskerar att kritiseras av EU på samma grunder som skedde redan 2007 vilket i förlängningen även kan medföra böter. I praktiken innebär förhållningen av att förse vattenkraften med moderna miljövillkor bland annat att akut hotade arter som flodpärlmussla och ål går en osäker framtid till mötes och att fiskar som lax och öring hindras i sin vandring till lekplatser.

Sten Frohm

Generalsekreterare